

DOMOLJUB

Izohaja vsak četrtak. Cena mu je 4 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in drugo tujo državo 6 K.) Posamezno številko se prodajajo po 10 vinarjev.

S prilogama:
„Naš kmečki dom“ in „Naša gospodinja“.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“ Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 40.

V Ljubljani, dne 7. oktobra 1915.

Leto XXVIII.

Kaj je z moko?

Radi bi videli, da bi ta naš članek brali vsi, ki dobe naš list v roko. In sicer pazljivo! Vse, kar je v njem, je bilo sicer že povedano, toda v mlinu in, kakor se vidi, tudi v vojnem času se mora vsaka reč najmanj dvakrat povedati.

Gre za preskrbo z moko. Od raznih strani čujemo tožbe in pritožbe, da ni ne moke, ne kruha. Niso redke hiše, kjer že tedne in tedne ni bilo kruha na mizi. Res je sicer, da preobilja na moki ni v državi, takega pomanjkanja pa vendar ni treba. Kaj naj se torej naredi, da se mu odpomore?

Vsaka občina naj naredi zapisnik oseb, ki nimajo svojih pridelkov, najboljšee za celo leto. Poleg dninarjev, rokodelcev, delavcev, ki nimajo nič, jih je namreč v vsaki občini takih, ki imajo samo za nekaj časa — kajžarji, najemniki, pa tudi kmetje v krajih, kjer je malo polja. Zapisnik naj bo torej temu primerno narejen, najboljšee po mesecih; na primer za oktober so ti-le brez moke; novembra pridejo poleg njih še nastopni itd. V ta zapisnik se morajo sprejeti tudi begunci. Nespametno je misliti, da bi vsled tega domačini manj dobili. Seveda naj se pa ljudje sami zglasajo pri županstvu. Župan ne more vsega sam vedeti. Najboljšee bi bilo, ko bi vsaka družina, ki je brez pridelkov, napisala na listek število svojih oseb in ga oddala županstvu.

Ko je število oseb, ki potrebujejo moko, dognano, je treba izračunati, koliko moke se rabi. Račun naj se napravi najmanj za tri mesece, in sicer na podlagi vladnih odlokov dne 21. februarja, 26. marca in 28. junija leta 1915. V teh odlokih, ki jih ima vsako županstvo, je določeno, koliko pride na osebo žita ali moke.

Splošno ima posamna oseba pravico na 200 gr moke na dan. Za kmete, njihove

domače in kmetijske delavce, ki živie večinoma o moki, se je določilo 400 gr žita ali 320 gr moke (20 od 100 gre na otrobi); za vse druge, ki težko delajo, je pa določenih 300 gr moke na dan. Do 1. septembra je bilo za tiste, kateri so delali pri žetvi, določenih 500 gr žita ali 400 gr moke na dan; ta pravica je pa sedaj že ugasnila. Zaloge žita se bodo popisale dne 15. oktobra. Bog daj, da dobro izpadejo, da bi se dnevna množina moke na osebo mogla povišati.

Županstvo ali žetvena komisija po teh podatkih lahko izračuna, koliko smejo porabiti osebe, ki jih ima v zapisniku, po njihovem stanu moke na dan in s tem tudi lahko, koliko potemtakem potrebuje njegova občina moke na mesec ali na tri mesece. Ta izkaz pošlje na glavarstvo in tam prosi, naj se preskrbi potrebna moka in pove, kam naj se pošlje.

Vsako glavarstvo mora napraviti za cel okraj preskrbni načrt. Na eno stran zapiše, koliko moke se potrebuje glede na izkaze posameznih občin, n. pr. za tri mesece, na drugo pa, kako se ima ta potreba pokriti. Kje naj dobi glavarstvo moko? — Da to pojasnimo, moramo najprej povedati, da sta dve vrsti mlinov, ki meljejo državno žito: kontraktni in okrajni mlini. Kontraktni mlini so večji mlini, navadno taki, ki zmeljejo po en vagon (deset tisoč kil) na dan. Ti imajo pogodbo z vojnim žitnim prometnim zavodom in meljejo samo zanj. Okrajni mlini pa meljejo samo za okraj. Zanje naroča glavarstvo potrebno žito pri podružnici žitnega zavoda v Ljubljani, če ga ne dobe domačega od komisijonarjev, in moko tudi samo glavarstvo nakazuje občinam, zadrugam ali trgovcem v svojem okraju.

Okrajni preskrbni načrt obsega torej po občinah, ali če glavar drugače ukrene, po skupinah več občin, znesek, koliko treba moke za določen čas; obsega pa tudi, koliko te potrebe bo glavarstvo pokrilo iz okrajnih mlinov. Med nami je ta

velika težava, da po več okrajih dozda ni nobenega okrajnega mlina. Slo je tudi tukaj samo za večje, valjčne mline. Tako na primer nima ne črnomaljski, ne krški, ne kočevski, ne logaški, ne postojnski okraj na Kranjskem nobenega okrajnega mlina. Ne bo kazalo drugega, nego da se sprejmejo med nje tudi manjši mlini. Da bi se pa izven okraja izbrali okrajni mlini, pa pride predrago vsled prevoznine.

Na podlagi tako izdelanega načrta naroči glavarstvo pri podružnici žitnega zavoda potrebno množino moke. Zanj je seveda treba tudi preskrbeti denarja, ker se mora moka takoj plačati. Tu pridemo do vprašanja, kdo naj založi ta denar, oziroma komu naj se naročena moka pošlje za posamezno občino, ali kjer je tako urejeno, za več bližnjih občin skupaj. Rekli smo že: občinam, zadrugam ali trgovcem. To se ne da kar za vse enako narediti. Sempatja je mogoče, da županstvo razdeli moko naravnost med potrebne; drugod županstvo pač prejme moko, razdeli jo pa med tamošnje trgovce; drugod zopet kaže, da posojilnica ali kmetijska zadruga plača in dobi moko ter jo potem razdeli ali med posameznike, ali med trgovce. To je zlasti tam primerno, kjer se za več občin skupaj nakazuje moka. Mogoče je pa tudi, da dobivajo trgovci naravnost moko. Kaj najbolj kaže, se mora presoditi po razmerah. Cena je določena; zato se ljudem ne more goditi nobena škoda. Poleg prevoznine, ki je v ceno že vračunana, se odkazuje trgovini 8 odstotkov kosmatega dobička. Skozi čim manj rok gre moka, tem boljše je. Tisti, kateri oddaja moko trgovcem, ki jo potlej prodajajo na drobno (občina, ali zadruga, ali morda kak velik trgovec), ne bi smel zase več odtrgati nego k večjemu tri od sto; ostalih pet od sto je za nadrobnegega trgovca že tako malo, ker se moka vedno nekaj razprši in uvaža.

Kako naj se preskrbi, da se bo moka

enakomerno razdelila, da ne bo eden dobil več nego mu gre, drugi pa nič, to je izročeno občinam, ki naj dogovorno z glavarstvi to uredi. Po naši sodbi letos ne pojde brez kart, kar imajo že po nekaterih večjih občinah, bo treba uvesti povsod. Pomnimo namreč, da brez vestnega varčevanja ne bomo izhajali. Ne samo z moko, marveč tudi z drugimi živili, zlasti z mastjo je treba delati skrajno varčno.

Kaj pa s Turki?

Marsikomu je morda nekako čudno pri srcu, ko bere o »prijateljih«
Turkih ali pa da bodo nemške čete udrle na Balkan
brani Turkom Carigrad. Stoletni turški
boji so se nam pač tako globoko vtisnili v
spomin, da nas že ob besedi »Turki«
pretrse neka groza. Tudi ni minil skoraj no-
ben Marijin praznik, da ne bi bili slišali v
cerkvi kaj o turških grozotah in kako so
se naši očetje z božjo pomočjo vojskovali
zoper nje. Zato nam ne gre prav v glavo,
da naj bi bili mi zdaj turški prijatelji in
zavezniki.

Toda reč moramo presojati ne le s sr-
cem, ampak tudi s hladnim razumom. Ka-
ko je? Naj je bilo krivo svetovne vojske
to ali ono, gotovo je to, da gre Avstriji v
tej vojski za bitje. Nam pa tudi. Če bi
zmagali sovražniki, bi si Avstrijo med se-
boj razdelili, en kos bi si vzela Rusija, en
kos Romunija, velik kos Srbija in ne naj-
manjši kos se Italija. Tudi mi Slovenci bi
bili razirgani na kose. Velik kos naših
deželah bi prišel pod Italijo, drug kos pod
Srbijo, eden bi ostal pri Ogrski, eden pa
pri nemških planinskih deželah. Tako se
bije svetovna vojska res za Avstrijo in tudi
za nas. Če pa gre komu za bitje, nič ne
vprašuje, kdo je, ki mu hiti na pomoč. Po-
zdravljen vsak, ki pomaga. Če bi napadli
tvojo hišo roparji in bi ti jo hoteli požgati,
tebe pa in tvojo družino pobiti, ali bi naj
vpraševal, kdo ti tam hiti na pomoč? Tvoj
sosed je, ki sta si bila dolgo v sovraštvo.
Ali boš rekel: »Proč! Tvoje pomoči ne ma-
ram!« Ne verjamem. Mislim, da boš po-
moči vesel, pa naj pride od koderkoli. Še
roko boš podal sosedu, ko bota roparje
pognala v beg in se mu zahvalil ter dejal:
»Sosed, Bog ti povrni!« Tako je z nami
in Turki. Turki so veliko storili, da bo
Avstrija mogla zmagati. Ko bi bili Rusi,
Angleži in Francozi vzeli Carigrad, bi bili
pognali tudi Romunijo in Grčijo proti nam,
obenem bi pa bila dobila Rusija skozi ca-
rigrajske morske ožine orožja in streliva
in bi se tako vojska najbrže ne bila zasuka-
la nam v korist. Seveda ne smemo mis-
liti, da so nam Turki iz ljudomile ljubezni
prihiti na pomoč. Turkom je šlo za Ca-
rigrad in Malo Azijo in videli so, če po-
magajo nam, da pomagajo sebi. To se pra-
vi: hoteli so pomagati sebi, zato so pomagali
nam. Kakor oni sosed. Najbrže je
prihiti na pomoč, ker se je tudi za svoje
domovje bal. A to nič ne dene. Pomagal
je in skupna nevarnost ter skupna pomoč
ju je zblížala, da sta si podala roke in pu-
stila sovraštvo. Tako so zdaj Turki naši
prijatelji in zavezniki.

»Turki so mohamedani!« To je res. A
ne vežemo se z njimi kot z mohamedani,
ampak le kot država z državo v skupni
nevarnosti proti skupnim sovražnikom.
Poglejte Ruse? V njih vojski so vse mo-
goče vere: pravoslavni, nekaj katoličanov,
mnoho mohamedanov, celo sila poganov-
malikovavcev. Francozi in Angleži so vse
zvlekli skupaj: pagane iz Afrike in Indije.
V tej vojski ne moremo govoriti naravnost
o kakem verskem boju, da bi se borili na-
primer katoličani zoper nekatoličane, ali
kristjani zoper nekristjane. Na obeh stran-
neh so katoličani in nekatoličani, kristjani
in nekristjani, le še s tem razločkom, da
je na sovražni strani mnogo več sovraštva
proti katoliški Cerkvi, kakor na naši. Dan-
danes morejo Turki manj škodovati kato-
liški Cerkvi, kakor bi škodovali Rusi ali
so zadnji čas škodovali francoski brez-
verci.

Tako je reč, če vse hladno presodimo.
Pravzaprav pa nimamo s Turki nobene
zveze in zaveze. Le bojujemo se zoper
skupnega sovražnika, in kar doseže eden,
je drugemu v prid.

En pomislek bi še bil: Ali ne bodo izšli
Turki iz te vojske močnejši in zato bolj
nevarni krščanstvu? Ta strah ni nespame-
ten. Turki so oklicali tudi »sveto voj-
sko«, to je pa vojska za Mohamedovo vero.
Če se tedaj Turčija po tej vojski okrepi,
se bo okrepilo tudi mohamedanstvo, ki je
v misijonskih deželah že zdaj najhujši so-
vražnik krščanstva. Misijonarji se tega
tudi boje. A stvar je taka. Če bi se bili
Turki vdali Angležem, bi Angleži prav
tako pustili, da bi se mohamedanstvo ši-
rilo in krepilo. Francozi so pa zadnji čas
v svojem sovraštvo do katoličanov moha-
medanstvo celo pospeševali. Nevarnost
torej s te strani ne bi bila kaj zmanjšana.
Potem je pa še nekaj drugega. Če bo Tur-
čija s pomočjo Avstrije in Nemčije zma-
gala, bota imeli zanaprej Avstrija in Nem-
čija na Turškem veljavno besedo. Po vsej
pravic bomo pa smeli katoličani zahte-
vati, da ho ta beseda v obrambo krist-
janov!

S Turki
lahko branimo vsak svojo domovino, s
Turki lahko sklenemo razne politične in
gospodarske pogodbe, s Turki se lahko
sporazumemo o naših gospodarskih željah
v Mali Aziji; tudi glede misijonov in misi-
jonskih šol v Turčiji, glede svetih krajev
v sveti deželi se lahko s Turki pogodimo,
a pri tem ostanimo, kar smo: Avstriji,
Slovenci in kristjani!

Pregled po svetu.

Balkan. Nemčija hoče dobiti pot do
Carigrada in Soluna; prijateljstvo Bolga-
rije ji je torej dvakrat ljubo. Da bi ji ohrani-
la dobro voljo, je nasvetovala Turčiji, naj
odstopi Bolgariji zemljo do Marice, kar se
je sedaj zgodilo. Bolgari pa silno hrepene
tudi po Makedoniji. Srbija bi bila priprav-
ljena odstopiti takoj precejšen del — toda
sporazum štirih ne bi videl rad, da bi Nem-
čija dobila vpliv na vzhod. Odtod sedanje
balkanske spletkarije na desno in na levo.
Grčija hoče tudi stražiti svoje meje ob Ma-
cedoniji. Ko je Srbija čutila vojaški pritisk
na severu, se je zavarovala na jugu in raz-
glasila deželo ob bolgarski meji za vojno
ozemlje. To je dalo Bolgariji povod, da je
sklicala vojsko. Na srbsko mejo so odri-
nile štiri bolgarske divizije, druge čete se
pomikajo proti Dedeagaču, ker se Bolgari
boje, da utegne ententa ondi izkrcati svojo
armado in zasesti Makedonijo.

Da je Bolgarija mobilizirala, pomeni
polom sovražne diplomacije na Balkanu.
Bolgarija najbrže ne bo še tako hitro uda-
rila na Srbijo, ali kocka je padla.

Grčija se nagiblje na našo stran? Iz
Aten se naznanja, da se je ondi izvršil
preobrat na korist Bolgariji. Osrednji vole-
sili sta se baje zavezali in obljubili Grčiji,
da Bolgarija nasproti Grčiji ne bo nasto-
pila z osvajalnimi koraki. S tem bi bila
kriza ondi poravnana. — Zdaj so pa
četverozavezarji obljubili Grčiji, da takoj
pripeljejo dovolj četi (150.000), če bi se iz-
vršil napad na Srbijo in Grčijo; vzeli bi jih
z Malte in Egipta.

Poulični pohodi v Sofiji. Pred avstrij-
skim in nemškim poslaniškim poslojem v
Sofiji se je zbralo 30. septembra veliko ču-
jaštva in občinstva. Z zastavami in pejem
so pozdravili oba poslanika. Manifestacija
je bila dostojna.

Srbija prosi pomoči pri Grkih. Srbska
vlada se je obrnila do grške s prošnjo, naj
bi jo v slučaju bolgarskega napada pod-
pirala. Grška vlada je odgovorila zelo pre-
vidno, češ, da je mobilizirala zgolj iz pre-
vidnosti, ker ne mara biti presenečena.
Najtežja zahteva Bolgarije je seveda So-
lun. Koristi silijo Grčijo, da pomaga Srbiji.
Kralj je pa prepričan, da zmagata Avstrija
in Nemčija, zato toliko ugibanja, kaj bi
bilo bolje. — Sporazum štirih držav hoče
poslati na pomoč Grški 150.000 mož, če se
pridruži ententi. S tem bi bile nadome-
ščene one čete, ki bi jih Grčija poslala Sr-
biji na pomoč.

Ententa zasede Makedonijo (?). Po-
slaniki v Sofiji so naznanili bolgarski vladi,
da nameravajo države četverosporazuma
zasesti Makedonijo in albansko obrežje.
Ali se pridruži tudi Romunija? Ministrski
predsednik Bratianu je obvestil srbskega
poslanika, da ostane Romunija vsled so-
glasnega ministrskega sklepa — nevrtena.
Italijanski listi pa zagotavljajo, da še ni
odločitve.

Pritisk na Bolgarijo. Četverosporazum
neprestano pritiska na Bolgarijo, da bi jo
zvabil na svojo stran. Toda vlada se izgo-
varja, da dosedanje obljube še ne zado-
ščajo unravičenim narodnim bolgarskim
zahtevam.

Kako sodi znani Giolitti o vojski. Dvomim, da bi se sedanja vojska odločila na bojišču. Niti zmagovalci, niti premaganci ne bodo dopustili, da bi se vojska izvajala do zadnjih posledic. Ob sedanjem političnem položaju je popolnoma izključeno, da ostanejo po vojski sedanje skupine veseli. Sovražniki se bodo namreč izpremenili v prijatelje in prijatelji v sovražnike. Izid vojske je tudi zelo odvisen od končnega položaja na Balkanu. Prava šahova igra. Pri pozorni igri se igra lahko dolgo, a ena napačna poteza lahko hitro in brez upa na rešitev uniči igro. Preveva me čuvstvo, kakor da bi bila ena skupina veselil napravila napačno potezo.

Zaprte meje. Francosko-švicarska meja je od 1. oktobra dalje zaprta vsakemu prometu. Nihče ne sme čez mejo, če ima tudi veljavne popotne liste. Prekinjen je tudi ves poštni in železniški promet. Enako je baje zaprta mejo proti Švici tudi Italija. Ta ukrep bo imel dalekosežne posledice na gospodarskem in trgovskem torišču.

Romunija proti Rusiji. (7) Listi v Črnicah so objavili, da je poslala Romunija ruski vladi noto, ki se v nji pritožuje, da zbira Rusija velike vojaške sile v Besarabiji, da prihajajo letalci nad romunske obmejne kraje, da padajo celo šrapneli čez mejo itd. Romunija zahteva, da se to ne sme več dogajati.

Bryan v Evropi. Francoski listi pišejo, da odpotuje te dni Bryan v Evropo, kjer hoče posredovati za mir.

Sovražnosti med Bolgarijo in Srbijo so se že pričele. Na meji se je 1. oktobra razvil boj, v katerem je bilo na obeh straneh več ranjenecv in mrtvih. Doslej je 700.000 Bolgarov pod orožjem. — Venizelos je izjavil, da bo Grčija šla na pomoč Srbiji, če jo Bolgarija napade.

Svetovna vojska.

Velika ofenziva združenih sovražnikov na zahodu se krha. Doseđani uspehi Angležev in Francozov niso dosegli pričakovanj. Novi ljuti boji se nadaljujejo. Izgube Angležev in Francozov so strašne. — Naskoki Italijanov na Mrzli vrh in na obmostje pri Tolminu nestetokrat odbiti; Istotako so bili zavrnjeni napadi ob Doberdobski planoti. — Ruska ofenziva v Volhiniji zlomljena. — Boji za Dvinsk se nadaljujejo. — Na srbski meji artiljerijsko obstreljevanje. — Italijanska ladja „Benedetto Brin“ uničena.

FRANCOSKO BOJIŠČE.

Uspehi ofenzive na zahodu. Veliko več so se nadejali Angleži in Francozi od ofenzive, kakor so doslej dosegli. K delnemu uspehu jim je pripomogla samo »plinasta vojska«: začeli so namreč ofenzivo s tem, da so pri La Basseé spustili proti

Nemcem 100.000 kubičnih metrov strupenih plinov. Boji so bili na vsi črti ljuti. Borba v Champagni je zahtevala na obeh straneh hude žrtve. V zahodnih Argonih je število francoskih mrtvecev in ranjenecv bilo še enkrat toliko, kakor na nemški strani. Nemci so se pomaknili deloma iz svojih postojank za 3 km nazaj.

Dne 27. septembra so Angleži pri Loosu zopet spustili strupene pline, toda brez posebne škode za Nemce, ki so ta in prejšnji dan ujeli 3397 Angležev. — V odseku pri Arrasu, v Champagni in v krajih do Argonov so bili odbiti vsi sovražni napadi. Plini niso dosegli nameravanega učinka, pač pa so Nemci tu ujeli v dveh dneh 3397 Angležev.

Novi ljuti boji na Francoskem so se ponavljali tudi 27. in 28. septembra osobito v krajih okrog Soucheza in Neuville (severno od Arrasa). Francozi so šestkrat napadli, a bili v hudih protinapadih odbiti. Vojni metez je trajal 36 ur. — Francozi naštevajo 20.000 nemških vojnih ujetnikov iz prve ofenzive; nemška poročila pa trde, da so zadali sovražniku tolike izgube, kakršnih na zahodu doslej še ni imel. Kljub temu se šopiri italijansko časopisje in piše o zmagoslavnem prodiranju francoske armade, zraven pa pristavlja, da imajo Nemci na vzhodu še za dva meseca dovolj posla, preden izkopljeje Mackenseno vo armado iz baje težavnega položaja.

Orjaški boji, kakor jih še ni bilo. To je gotovo, da tvega sedaj Francija v divjem boju, ki se razvija na celi črti od flanderske obale do Vožezov in ki se je najsilnejše razbesnel pri Lille in v Champagni — vso moč do zadnjega moža; enako tudi Anglija. Prvi uspehi so ostali osamljeni. Ob hrabrosti nemških čet so se ubile sovražne nakane.

Odbita ofenziva na zahodu. Na dveh točkah je divjala početkom meseca oktobra bitka s posebno ljutostjo: južno od kanala La Bassé (severno od Arrasa) in južno od Soucheza. Tu so skušali Francozi prodreti z uporabo plinastih in ročnih granat. Kljub večkratni premoči sovražnika, ki se je obupno zaletaval, so Nemci osvojili začasno izgubljene točke.

V loku pri Loosu (severno od Arrasa) na angleškem bojišču so prihajale brigade za brigado v ogenj. Zaman so se trudili angleški novi polki, da bi obdržali, kar so zadnjič ob plinastih napadih pridobili na ozemlju. Padel je celo en angleški general. Izgube Angležev in Francozov so strašne. Prodiralni poizkus se je torej ponesrečil; nič na boljšem niso bili tudi naslednji dan, 1. oktobra, ko so hoteli popraviti, kar jim prejšnji dan ni vedlo.

V Champagni so bili 1. oktobra vsi novi napadi Francozov brez uspeha; le v enem odseku je vdrl sovražnik v nemško postojanko. — Do 2. oktobra so ujeli Nemci 10.721 mož; med njimi 211 častnikov.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Na bolnišnico v Gorici so streljali Italijani tudi dne 27. septembra, dasi je zavod sedaj v lasti »Rdečega križa«. Izstreljenih je bilo 50 granat. — Italijani sedaj vsak dan obstreljujejo Gorico, ne da bi napravili kaj škode.

Na Mrzli vrh in na tolminsko obmostje so Italijani 28. septembra popoldne začeli z vso silo streljati. Kanonadi je zvečer sledil napad, ki je pa bil odbit. Pri Dolju je vdrl sovražnik isti čas v naše postojanke, a so mu jih naši takoj razbili, da se je moral umakniti. Artiljerijski boji so se nadaljevali tudi naslednji dan. Pri Dolju je bil sovražnik večkrat odgnan.

Novi boji pri Tolminu so trajali več dni. Dne 30. septembra so Italijani z močnimi oddelki trikrat zastoj naskočili Mrzli vrh in njegove strmine na jugu; imeli so zelo občutne izgube.

Na Koroškem in Tirolskem so bili po večini samo artiljerijski boji.

Velik napad na Doberdobsko planoto. Dne 2. oktobra navsezgodaj zjutraj so se spravili Italijani na severozahodni odsek Doberdobske planote. Naša artiljerija jih je povečini razkropila. Enako se je končala tudi namera nekega italijanskega bataljona, ki je hotel prodirati proti Zdravščini in Sv. Martinu, kakor tudi pri Sredipolju. — Živahno gibanje sovražnih čet na benečanski železnici ni ostalo prikrito našim opazovalcem.

VOJSKA Z RUSI.

Rusi so se umaknili. Ruska ofenziva v Volhiniji se je zasukala tako, da so Rusi obrnili hrbet in se umaknili noter za reko Putilovko. Avstrijske in nemške čete so grozile z obkolitvijo ruskih sil ob Styru, zato je moral sovražnik opustiti prodiranje v trdnjavske trikotu Luck—Dubno—Rovno, dasi ga je stalo veliko žrtev. Rusko umikanje je trajalo cel dan 27. septembra. Naši so jih podili do Putilovke.

Ruski poraz je občuten; izgubili so 40 km ozemlja. Ruske čete so se umaknile za reko Putilovko. K uspehu naših čet je pripomogla Linsingenova armadna skupina, ki je došla na pomoč vsled ruske premoči ogroženi zavezniški armadi.

V ozemlju trdnjavskega trikota so se ruske čete po brezuspešnih napadih umaknile z zahodnih bregov reke Kormin, ki se vzhodno od Ikve izliva v Styr.

En milijon pušk. V solunski zaliv so pripeljale tri ladje en milijon pušk, ki so določene za Rusijo. — Carjev ukaz zapoveduje, da morajo pod orožje 17 letni fantje.

Najsevernejše bojišče. Boj za Dvinsk. Na južnozahodni bojni črti od Dvinska je bilo 27. septembra po hudi bitki potisnjenih nazaj več ruskih čet. Okrog Dvinska je več jezerov, kjer je bojevanje tembolj otežkočeno; pomagati si je treba bolj s kavalerijo. Vojna sreča se v tem okolišu menjava. Rusko poročilo javlja, da so bili številni napadi Nemcev v smeri Novo-Aleksandrovska odbiti. (Novo-Aleksandrovsk je mesto nekoliko kilometrov od Dvinska.)

Boji v ozemlju med Vilno in Minskom. Nekako v sredini tega prostora ob mestu Vilejka so bili hudi kavalerijski boji. Močvirnato površje povzroča četam velikanške napore. Nemške prednje vrste so se 27. septembra premaknile nazaj za Vilejko. Tu so bile z ognjem artiljerije razkropljene sovražne čete, ki so neprevidno prodirale.

NA MORJU.

Italijanska ladja v pristanišču Brindisi uničena. Dne 27. septembra je nastala na italijanski bojni ladji »Benedetto Brin« (13.430 ton) eksplozija. Ladja je uničena — in z njo kontreadmiral Rubin de Cervin, dva poveljnika in 400 mož posadke; prav toliko se jih je rešilo. Listi pišejo, da se je ladja razletela, ker se je zažgalo strelivo v smodnišnici. — Nesreča je po vsi Italiji neprijetno razburjala občinstvo. Ali se je zgodila nesreča, ali je ladja uničena — po vojnih okoliščinah, se ne more dognati. V Brindisi se trdi, da je povzročil nesrečo torpedo nekega sovražnega podmorskega čolna, ki je bil vdrl v pristanišče. Pri eksploziji so bile poškodovane še tri italijanske bojne ladje.

PROTI SRBIJI.

Ob Kolubari pri Savi je naša artiljerija odgovorila na ogenj sovražnih topov s tem, da je 1. oktobra uspešno obstreljevala srbske postojanke na bregu.

Tedenske novice.

Cesarjev god smo praznovali pretkli ponedeljek. Avstrijski narodi poklanjajo svojemu častitljivemu vladarju letos za god neprecenljiv dar edinstvi in vzajemne hrabrosti na bojiščih: »Branijo mu krono dedno zoper vse sovražnike.« Bolj kakor kdaj smo ta dan goreče molili, da bi nam ljubi Bog ohranil cesarja, obvaroval katoliško Avstrijo edino, trdno, srečno!

Otvoritev novega šentjakobskega mostu v Ljubljani se je izvršila tiho in brez šuma na dan cesarjevega godu.

V dobre namene je zapustil argentinski večkratni milijonar Edvard Romaguera, ki je nedavno umrl v Madridu, vse svoje ogromno premoženje. Kot izvršitelje svoje zadnje volje je določil škofe v Madridu, Barceloni na Španskem in v Buenos-Aires (v juž. Ameriki). Celotno premoženje znaša 170 milijonov pezov t. j. 850 milijonov kron. E. Romaguera nima ne otrok, ne sorodnikov; ženi je izgovoril dosmrtno preskrbo.

»Vojaška številka« »Slovenca« je izšla dne 29. septembra. Glavni del je tako sestavljen, da bo na korist in v tolažbo predvsem našim vojakom. Omenjeno vojaško številko bodo dobili povečini povsod, kjer se nahajajo naši slovenski fantje in možje — v zadostnem številu.

Važen posvet. Nedavno je bil deželni glavar kranjski dr. Ivan Šusteršič na Dunaju. Obiskal je ministrskega predsednika, vojn. in poljedelskega ministra. Nato je bil sklican dne 1. oktobra pri deželni vladi v Ljubljani važen posvet. Povabljeni so bili državni, vojaški, deželni in gospodarski zastopniki. Razpravljala so se vprašanja, ki se tičejo ureditve vojaških dobav, najvišjih cen in aprovizacijskih zadev.

Vsem čitateljem »Domoljuba« oddajamo pozdrave med vožnjo od .... bojišča proti novemu sovragu ...., kateremu se bo prav tako malo posrečilo premagati naš slovenske fante, kakor vsem drugim.

Srce nam je bilo hvaležnosti in navdušenja, ko nas je prebivalstvo pozdravljalo na vožnji skozi Primorsko, Kranjsko .... kakor pred 14 meseci. Zavest in prepričanje imamo, da moramo zmagati. Kličemo vsem: Na svidenje! — Desetnik Albin Planinec, desetnik Jakob Jereb, poddesetnik Jožef Horvat, inf. Ivan Zupanc, desetnik Schulba Karel.

Papež Benedikt XV. zopet kliče in vabi, naj bi se katoličani vsega sveta zlasti v tem mesecu rožnega venca združevali noč in dan v molitvi k Materi milosti, Kraljici miru, da izprosijo bratsko ljubezen in mir.

Orglarska šola v Ljubljani. Mladenci, ki bi radi vstopili v orglarsko šolo v Ljubljani, naj se zglasijo do 15. t. m. — če mogoče — osebno, sicer pa pisмено pri šolskem vodstvu: Pred škofijo 12. I. nad.

Ponovno odlikovanje. Kurat dr. Fr. Kulovec, ki je od početka vojne v duhovski službi na severnem bojišču pri 17. pp., je dobil viteški križec Franc Jožefovega reda na traku vojaškega zaslužnega križca.

Meso kunccev se bo dobivalo v Ljubljani, ko se ustanovi zavod za rejo teh drobnih uhljačev. Zavod bo pod Rožnikom in se bo osnoval s pomočjo državne podpore.

Veliko škode je napravilo dolgotrajno deževje na Kranjskem in drugod. Ljubljansko barje je bilo deloma pod vodo. V Zagrebu je po nižje ležečih delih mesta nastopila voda nad pol metra visoko. Sava je prestopila bregove in se razlila po polju. — Savinja na Štajerskem je poplavlila veliko lepega polja.

Največ Slovencev-beguncev bodo spravili v nižjeavstrijsko mesto Gmünd, kjer je na obširnem prostoru postavljenih 144 lesenih barak za 61.000 ljudi. Tu je deloma že nastanjenih več tisoč naših beguncev, pridejo pa še oni, ki so zdaj na Ogrskem in drugod, tako da jih bo okrog 20.000. V taborišču imajo prostorno šolo, leseno cerkev, ki sprejme vase naenkrat 2500 oseb. Tudi gledališče in kino se nahaja v tem taborišču, ki je električno razsvetljeno. — Za zdravstvo je dovolj oskrbljeno; ne manjka tudi ne kopališča, zdravniških in bolniških sob. — Duhovno pastirstvo oskrbujejo sedaj č. gg.: dr. Josip Ličan, Ciril Vuga, Josip Kos.

Padel je na italijanskem bojišču praporščak Franc Fabijančič, doma iz Bučke na Dolenjskem. Bil je priprost in odkrit v besedi in obnašanju, vrl junak, ki je zvesto služil cesarju in domovini.

Požar v Hrenovcih. 24. septembra je nastal ogenj v hiši cerkvenika Mateja Bole. Škoda znaša do 20 tisoč kron. Gasiti so pomagali ondotni vojaki. Nesreča je tem občutnejša, ker se bliža zima in je draginja radi vojskinih razmer preobčutna.

Dva laška častnika: ujetnika stotnik Ricci Gaetano iz Neaplja in major Andrej Battinelli sta umrla v ljubljanski bolnišnici.

Kdo ve? Že od 14. okt. 1914 ni nikakih sporočil o Albinu Miklavič, učitelju, ki je služil pri 7. polku (Celovec), 12. Feldkompaniji, rojen 1887 v Kobaridu. Vojake prosi soročiča Ivan Gabršček, učitelj, Dolina pri Trstu.

19. september v Neaplju. Tudi letos je čudovito zavrela strjena kri sv. mučenca Januarija, katere se hrani v posebni stekleni posodici. Četrť čez 10. uro je vpričo tisočere množice v stolni cerkvi strjena kri postala tekoča; zvonovi so zapeli po vseh cerkvah, sirene na ladjah so se oglasile, admiralska ladja je sprožila 21 streliv.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta šte. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, za katere jamči dežela Kranjska, in jih obrestuje po 4³/₄% brez kakega odbitka.

Radne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Razne novice.

Prestolonaslednik pri naših. Zadnji teden je nadvojvoda Karel Franc Jožef obiskal vse naše postojanke na Tirolskem in Primorskem. Na Koroškem je mimo grede pohvalil in odlikoval tiste vojaške, ki so se udeležili uspešnih bojov na Findenigkofel-u. Pripel je obenem zlato in veliko srebrno hrabrostno svetinjo desetniku Stükler-ju, ki je s svojo stražo (dveh mož) uničil sovražniku 40 mož, do 100 pa ranil. Prestolonaslednik je obiskal tudi obsoške postojanke ter izročil marsikateremu junaku zaslužen odlikovanje. V Trstu je bil sijajen sprejem. Mesto se je v kratkem odelo v praznično obleko.

Kovine bodo zahtevali. Z ministrsko odredbo z dne 28. septembra je odrejena tudi v Avstriji revkizicija kovinskih predmetov iz bakra, mesinga (medi) in nikla. Pobirala jih bo kovinska osrednja družba na Dunaju. Določena je cena za tako blago, obenem pa tudi najvišja cena za posodo iz pločevine in železa, ki bo nadomeščala odvezete predmete.

Česa prosijo naši vojaški-žene ... Neki oče-vojak piše z bojišča med drugim: »Slovenske žene! Čuvajte nam doma nadvse skrbno našo ljubo deco, naš največji zaklad, ki ga imamo poleg vas! Vzgojite nam naše sinove in hčerke v pravem krščanskem duhu; vzgojite jih tako da bodo veselega srca, vesino, odkrito, brez strahu in sramu, zasebno in javno izpolnjevali krščanske dolžnosti, kakor velevali božje in cerkvene postave. Poi do sreče ne pelje skozi slabe tovarišije in gosilne, ampak skozi cerkve in katoliška društva!«

Nepričakovani uspeh III. nemškega posojila že pozdravljajo nemški časopisi z veseljem zadovoljstvom. 12 milijard in še

nekaj čez sto milijonov mark je podpisane III. posojila. To pomeni — tako pišejo — 1. Trdno, neodjenljivo voljo Nemcev, dati domovini, kar potrebuje. 2. Veliko umevanje finančnega vprašanja. 3. Ugodno gospodarsko stanje nemškega ljudstva po 15 mesecih svetovne vojske.

Domovini koristi tudi vsak, ki piše svojcem v Ameriko, ako pristavi kaj o vojski ter pojasni vojne dogodke po resnici. V južni in severni Ameriki so namreč razširjena poročila o Avstriji, ki prihajajo iz sovražnih virov in so deloma neresnična, deloma pa zavita. Resnična poročila, ki jih bodo naši rojaki izvedeli iz pisem od doma, jim bodo v nemalo tolažbo.

Za zgodovinsko kroniko. Zanimivost v Gorici je nov zavod, doslej po naših krajih popolnoma neznan. Potreben je in koristen — dasi zanj ne dobiš še besede v nobenem slovenskem besednjaku. Ta zavod je tudi posledica vojske in se imenuje: razušivalnica. Kdor ne ugame na prvi mah, kaj pomeni ta nenavadna beseda, naj jo razkosa na posamne slovke, pa bo hitro na jasnem.

Dosmrtna kazen za stavkajoče. Vojaško poveljstvo (gubernator je sedaj znani general Rennenkampff) v Petrogradu je razglasilo, da bodo obsojeni v dosmrtno ječo vsi, ki bi stavkali. Tvorcnice stražijo sedaj kozaki.

Krščanski železničarji alpskih gora so odposlali 19. septembra številno zastopstvo na Dunaj na ustanovni občni zbor »Državne zveze krščanskih avstrijskih železničarjev«. Na občnem zboru je bilo navzočih več poslancev. Pozdravljamo moški korak ustanoviteljev ter želimo novemu društvu obilo blagoslova. Slovencem pa kličemo: Vzdrامة se tudi vi in pristopajte v »Jugoslovansko strokovno zvezo«.

Japonska ne sme poslati čet. Japonski listi objavljajo odgovor japonske vlade na prošnjo sporazuma, naj mu prepusti čete. Ministrski predsednik Okuna je odklonil prošnjo in izjavil, da ga oporoka rajnega cesarja ovira, da bi mogel ugoditi željam sporazuma. Ukazal je namreč, da se smejo japonske čete odposlati čez morje le, če se nahaja Japonska v neposredni nevarnosti. Za vsako drugo podporo je pa Japonska pripravljena.

Zamrznjeno pristanišče. Rusko pristanišče Arhangelsk je glavno mesto severnega ozemlja ob izlivu Vilne v Belo morje; ima 21.000 prebivalcev. V mestu cvete kupčija, ki jo pa ovira od morske strani šest mesecev trajajoči led. V sredino Rusije proti Moskvi je pač izpeljana železnica. Ker je Arhangelsk proti morju že zamrznjen, je tako Rusija od morja odrezana.

Spominu padlih naj bi bil posvečen vernih duš dan tudi na vseh bojiščih. Sv. oče Benedikt XV. je sestavil okrožnico na vse države, v kateri v imenu sv. vere in človekoljubia poziva, naj bi vernih duš dan počivalo orožje in naj bi se kri ne prelivala.

Višino 6700 metrov je dosegel letalec E. Audemars s svojim enokrovnim aeroplanom. Ker vlada v taki višočini hud mraz, se je moral dobro obleči. Njegov

termometer je kazal v zračni višini 6700 metrov 30 stopinj pod ničlo. Za dviganje je potreboval dobro poldruho uro. Nazaj je priplul v 20 minutah.

Strahovito je moralo biti streljanje ob ofenzivi francoske armade v Champagni, če je res, da je francoska artiljerija izstrelila poldrug milijon granat in šrapnelov. To število je navedeno v listu »Corriere della Sera«.

Orkan. Strašen vihar je razsajal 29. septembra v New-Yorku: Škode je nad 1 milijon dolarjev; ranjenih je bilo 150, mrtvih pa 5 oseb.

Kako pozno je sedaj? Tako slišimo mnogokrat povpraševati ljudi, ki imajo pač uro v žepu ali na steni, ampak svoji lastni uri ne verjamejo, ker je le slaba, netočna idoča bazarska ura. — Kdor nasprotno ima Suttnerjevo uro, ve vedno do minute natančno, koliko je ura. — Naročite veliki cenik z mnogimi slikami. Naslov: H. Suttner, Ljubljana 1.

Govori se, da je za nakup varnih in priporočljivih srečk z zjamčenimi dobitki (do 630.000 kron) sedaj že radi tega najugodnejši čas, ker dobi vsak naročnik v srečnem slučaju 400 frankov popolnoma zastonj. — Opozarjamo na današnji zadevni oglas »Srečkovnega zastopstva« v Ljubljani.

Dopisi.

Ribnica. Kmečka Zveza za kočevski okraj je pred tedni priredila sestanek županov in svetovalcev v Ribnici, kjer se je pod vodstvom dež. poslanca Škulja razpravljalo več važnih gospodarskih zadev našega okraja, predvsem glede živine in preskrbe z živili. Enak posvet je bil tudi v Vel. Laščah, kjer so bile zastopane vse občine velikolaškega okraja. Na obeh sestankih se je izrekla zahvala dež. poslancu Škulju za njegovo delavnost in trud ob preskrbi živil, kakor tudi deželnemu odboru za nastop v prilog kmečkemu stanu. Važni ukrepi so se nemudoma oddali na merodajna mesta. Še bolj kot kedaj je važen stik obč. zastopnikov s poslancem zlasti v sedanjih težkih časih, zato so se vsi navzoči izjavili, naj se jednak sestanek kmalu zopet skliče. Vsem onim posestnikom, ki so 18. junija v Ribnici dali konje in opravo vojaški oblasti, pa še niso dobili plačila, se sporoča, da se je po ponovnem posredovanju dež. poslanca Škulja spravila zadeva v prvi tir. Dobil se je seznam posestnikov in oddanih stvari; v najkrajšem času se je nadjati odplačila.

Od Sv. Ane pod Ljubelom. Po dolgih trinajstih mesecih se je zglašil iz ruskega ujetništva Franc Mubi. Nahaja se v guberniji saratovski. Vedno se je mislilo, da je že davno mrtev, sedaj je pa došla za domače vesela novica, da še živi. — Ujet je tudi na Ruskem Janez Šmitek in sicer se nahaja v ruski Aziji. Ž njim v ujetništvu so Ribnikar iz Tržiča, Završnikov od Sv. Ane, šofer Janežič, ter Jezeršek, sin gosпода nadučitelja iz Križa.

Slike in črtice z bojišč.

Junaku v spomin! . . .

Tam ob Dnjestru je dal svoje mlado, nadebudno življenje za domovino eden najboljših škocijanske župnije: praporščak Valentin Skušek iz Jeperjeka. Dan pred svojo smrtjo je odposlal domov vojno dopisnico sledeče vsebine: »Dragi moj! Nisem še prav nič ranjen in ne bolan do sedaj; kaj se bo v prihodnosti zgodilo, to je pa v rokah božjih. Če moram jaz in toliko drugih sinov naše domovine biti tukaj in se nam kaj zgodi, ne smete zato preveč žalovati, saj veste, da mora vsakdo stati na mejah, da brani Vas in Vaše domove, da morete mirno živeti in brez skrbi spravljati pridelke.« — Kakor bi bil slutil, da bo božja Previdnost terjala tudi njegovo življenje kot žrtev za domovino! Drugi dan 4. m. m. ga je šrapnelov izstreljek zadel v čelo.

Rajni je bil kot novomeški dijak član dijaške Marijine družbe. Za slovo mu je v 1. številki letošnjega »Bogoljuba« zapsal pater Pavel te-le besede: »Bil je skozinskoz vnet, goreč, v resnici pravi Marijin otrok.« Neki ranjenec, ki je bil pri njegovi kompaniji in je prišel domov, je pripovedoval o njem: »Skušek je možak — z vsemi dober in vse ga ima rado.« Bil je vzor-mladenič, ki je povsod očitno kazal in odločno branil svoje katoliško prepričanje tudi pri vojaki. Pri svojih podložnih ni trpel nikoli nesramnega govorjenja, ki se tako pogosto sliši pri vojaki.

Bil je vojak-junak, ki je nanj bil ponosen ves pešpolk! V par mesecih je napredoval do praporščaka. »Domoljub« je že enkrat poročal, kako je nekoč zajel nad sto Rusov in strojno puško. Odlikovan je bil s srebrno hrabrostno svetinjo prve vrste. Zaslužil si jo je pa, kakor sam piše, tako-le: »Neko jutro prodiram s svojim vodom proti nekemu od Rusov slabo zasedenemu jarku; prav isti čas pa se navale od nasprotne strani cele mase Rusov proti nam. Komaj skočimo v jarek, ko slišim, kako nam prigovarjajo, naj se vdamo. Kranjski Janez seveda pravi: »Le bližje, seveda se vdamo.« Ko so bili le še par korakov pred nami, takrat pa sin kranjskega Janeza komandira: »Streljati!« Namah so napravili Rusi na peklenjski ogenj mojih Janezov »Kehrt euch!« Seveda je malo zdravih prišlo nazaj, ker smo jih kar kosili. Potem pa smo napravili brez povelja še napad na ruski jarek, ga zavzeli in ujeli posadko.«

Vojak, ki je dober kristjan je — junak; to je pokazal rajni Skušek. Naj bo zgled naši mladini!

Sveta maša na višini 2200 metrov.

Slovenski vojni kurat č. g. Ivan Sagaj je pridelen moštvo vernih Stajercev in Korošcev na višini 2200 metrov. Navzočnost dušnega pastirja na bojišču, okoli katerega divjajo granate, je za vojake, ki se bojijo Boga, v veliko pomirjenje. Dne 12. septembra je bila tam sveta maša, in sicer že v drugič; moštvo se je udeležilo božje službe z veliko pobožnostjo. Izredno priljubljeni, od oficirjev in moštva viso-

ko čislani poveljnik tega oddelka se ni zbal triurnega napornega pota na višino, da se je v sredi svojih vrljih vojakov, kakor vsakokrat, tako tudi tokrat udeležil

svete daritve. Kakor zadnje nedeljo, so se tudi sedaj po kratki, v srce segajoči pridigi osmim črnovojnikom slovesno izročile častne kolajne.

„Ta vesela“ od polentarjev.

Ta-le pesmica, ki jo je zložil vojak Vid Ambrožič, je bila sprejeta v »Vojaško številko« Slovenca, dne 29. septembra. Še tisti večer je dobila skladatelja, ki jo je zakro-

žil prav po domače. Naši vojniki radi pojejo, pa jim bo tudi ta prav všeč — ne samo po besedilu, ampak tudi po napevu. Takale je:

A, a, a, zdaj urca je prišla.¹

A, a, a, zdaj ur-ca je pri-šla, a, a, a, zdaj ur-ca je pri-šla;

lep že čas smo hre-pe-ne-li po Ljub-lja-ni le-pi be-li,

po Gori-ci in po Trsti, zdaj dobimo vse po vr-sti. A, a, a, zdaj

ur-ca je pri-šla. A, a, a, zdaj ur-ca je pri-šla.

¹ Napev je v II. tenorju; poje se lahko tudi poltona nižje.

E, e, e,
tam bratje nam žive:
mi jih mor'no odrešiti,
tujga jarma oprostiti;
skup, kar duha po polenti
vsi k Ital'ji iredenti,
e, e, e,
vsi bratje in sestre!

I, i, i,
mi smo polentarji;
naš Vittór Emanuele
nam je strogo dal povelje:
»Lepe kraje ima Sciago,
marš in mu razbijte glavo.«
i, i, i,
mi k' smo polentarji!

O, o, o,
pa to ni prav lahko;
maledetto Sciago¹ noče
umakniti se od Soče;
zbita naša je butica,
naša pa še ni Gorica;
o, o, o,
to ni tako lahko!

U, u, u,
mi gremo kar domu;
naš Vittór Emanuele,
sam naj z vragom vojsko pelje;
in D'Annunzio in Salandra,
ki najrajši zadaj vandra,
u, u, u,
mi gremo pa domu!²

Povsod junaki — Osem napadov v dveh nočeh odbili kranjski Janezi.

Janez Jeras, doma v Repnjah pri Vodica na Gorenjskem, mora biti vrl vojak, to se razvidi iz dveh pisem, ki jih je pisal svoji materi z italijanskega bojišča.

Draga mati.

V začetku Vas vse prav iz srca pozdravim. Vaše pismo sem šele danes dobil. Prav vesel sem bil, saj tukaj tako nič novega ne izvemo razen, če prejmemo kako pismo od doma. Kakšen časopis se tudi dobi, da ga prebiramo za kratek čas. — Zdrav sem še zmira, hvala Bogu. Dosedaj me še ni zadela nobena italijanska krogla, dasiravno sem že večkrat mislil: zdaj pa zdaj bo po meni. Ljubi Bog me je varoval, da sem srečno prišel iz ognja. Kdove, če bom še do konca tako srečen. Danes smo bili pri spovedi in sv. obhajilu; vendar mi je Bog naklonil, da sem se še enkrat spovedal in prejel sv. obhajilo, čeprav pod milim nebom. Zdaj gremo spet v ogenj zdravi in veseli; nihče se ne boji umreti, saj vidimo, kako krvavo se bije naša vojska, kako zmagoslavno prodirajo naše čete v Rusijo.

Čez vse junaško odbijamo tudi mi tukaj ob Soči krvave napade. Poprej smo imeli pa 14 dni počitka.

Pišete mi, da je Francelj tam pri Stanislavu. Dobro vem, kako je gor; pa tukaj je še vse drugače. Tukaj zastržijo naši padli vojniki, da se njih imena z zlatimi črkami zapišejo v zgodovino. Ko smo bili zadnjič v boju, nas je napadlo več italijanskih divizij. Prvo noč so Lahi trikrat napadli, drugo noč pa petkrat; pa smo jih kranjski Janezi vsakokrat krvavo odbili. Na stotine Italijanov je padlo. Jaz sem imel zvečer 200 patron, pa mi jih je zjutraj primanjkovalo. Tudi Italijani so streljali, a previsoko. Mečejo tudi ročne granate, posebne škode pa ne naredo. Ker so lili Italijani grozno pobiti, si niso upali več napadati, tako da so jih morali časniki s silo pojeti. Ponoči smo slišali, kako so nad njimi vpili »avanti, avanti!« Italijani so vpili in kričali, mi smo se jim pa smejali. —

Za M . . . . . mi tudi pišite, kako je z njim. Saj sem že doma pravil, da mladega ni pošiljati po svetu. Da bi bil jaz doma, nikoli ne bi bil šel. Takega je treba trdo imeti. Toda nečem Vam očitati. Tudi mene ste imeli, dokler sem bil mlad, premalo v strahu; vendar mi je ljubi Bog dal težko preizkušnjo, ki jo bom imel za celo življenje dosti. Prosim, da mi hitro odpisete in pošljete, ako Vam je mogoče, dve zimski srajci, ene spodnje hlače in par nogavic. Tukaj je že včasih mraz, ker vleče burja. Vse lepo pozdravim. Z Bogom.

Vaš sin Janez.

Draga mati!

Najorej Vas pozdravljam. Naznanjam, da sem, hvala Bogu, vesel in zdrav prišel iz ognja. Sedaj sem za nekaj dni na počitku, da se malo ušesa ohladi. Gotovo si mislite, kako neki se nam godi tukaj? — Čisto dobro: Jest!

¹ Maledetto Sciago (izg. Šcavo — tako kolnejo Italijani Slovane.

imamo dosti. Tudi v ognjeni črti smo dobili večerjo: kavo, komis, goljaš, prekajeno meso, cigaret in vsak pol litra vina. Imamo torej vsega dosti, vendar se notri v strelskem jarku težko je; saj si lahko mislite, koliko boželenja po jedi ima človek, če so mrtvi krog njega ter kažejo svoje gnile glave. Seveda jih precej pokopljemo; toda Italijanov leži vse polno pred našim kritjem. Italijanov veliko pade, ker so slabi vojaki, bolj majhni in slabotni. Kakor hitro začno naši streljati, pa beže; seveda jih veliko tudi med begom pocepa. Zadnji dan, preden so nas odpoklicali, da so nas zmenjali, sem videl na nasprotnem hribu, kako so Italijani prodirali proti našim. Bilo jih je poln grič; prišli so čisto blizo naših kritij. Takrat pa zagrmi naše orožje zlasti strojne puške . . . Italijani so vsi padli. Strašno je bito videti, kako so cepali. Ko so nas obstreljevali z granatami, so malo zadeli, je šla vsaka čez nas. Poka pa strašno in kadi se, kakor v dimniku, tako da smo že težko dihali; vendar smo vsi zdravi prišli ven. Naša artiljerija pa strelja dobro, da morajo sovražni topovi takoj utihniti, kakor hitro so naši na delu. Smejati smo se morali ob resnosmešnem prizoru, ko je naša granata priletela naravnost v italijansko kritje ter razpršila ondote vojake, da je nekatere neslo po več metrov visoko, drugi pa so bežali navskrižem po hriba navzdol. Italijani imajo strašen strah pred našimi granatami. Mi smo se pa sovražnih čisto privadili ter se jih nič ne bojimo, ker nič ne zadenejo. Lepo sedimo v kritjih, pa gledamo doli na artiljerijo in na Sočo, ki se tako prijazno vije po dolinah. Mi smo sedaj prišli zopet na odmor — vsi zdravi: Smoletov, Joznetov, Vončarjev, Prtotoč. Ko smo se sedli, smo bili veseli, da smo jo srečno odpelali.

Lepo pozdravim vse . . .

Zahvala. Zahvaljujemo se tem potom vsi podpisani ranjeni, sedaj ozdravljeni vojaki preč. g. dr. Ivanu Janežiču, profesorju bogoslovja v Ljubljani, ker so nam oskrbeli, da smo vedno dobivali v bolnišnice na Ogrsko, v Budimpešto, tako tudi na Češko v mesto Brüx (Moste) in v mesto Dux (Duchcov) slovenske knjige in časopise »Domoljuba« in »Slovenca«, in so nam s tem krajšali dolge ure in lajšali bolečine. Koliko je to vredno, ve le tisti, ki lečine, kako lep je jezik in govorica domačca, in kako zanimivi časopisi v maternem jeziku. Zato se za vse dobrote podpisani ne moremo dovolj zahvaliti.

Slovinci v Rottenmann-u na Zg. Štajerskem, 30. septembra 1915.

Podpisani:

Franc Kutnar iz Št. Vida pri Zatičini; Fr. Novak, iz Kala pri Fužinah na Dolenjskem; poddesetnik Anton Primožič, iz Podslivnice; Franc Novakovič, iz Cerkelj pri Kranju; Anton Gregorčič iz Postojne; Franc Groznik iz Višnjegore; Rudolf Zupančič s Save pri Litiji; Ivan Košir iz Trebnjega; Alojzij Mihelič iz Mokronoga; Franc Tomc, iz Novega mesta.

Gospodarske vesti.

Gospodarski in tržni pregled.

Prav zanimiva krompirjeva vojska je nastala na Dunaju. Zadnje tedne je bilo tam veliko pomanjkanje krompirja, čeprav so plačevali za vsakih 100 kg 16 do 17 kron. Mestna uprava je naročila več sto vagonov krompirja na Ogrskem in drugod. Prodajali so ta mestni krompir 12 do 15 kron in še imeli pri 100 kg do 4 K izgube. Ko je vlada izdala najvišjo ceno za krompir, so bili Dunajčani prepričani, da bo zdaj nastalo občutno pomanjkanje krompirja, ker ga še pred niso hoteli kmetje pripeljati, ko so bile cene še enkrat višje. »Ogri ga ne bodo hoteli dajati, ker tam ni najvišjih cen. 900 vagonov je imela občina že lastnega krompirja, pa kaj bo to za tako množico! Na vsakega bi prišlo le kake 3 do 4 kg, kar bi za en teden komaj zadostovalo.« Vročekrvne ženske so napravile shod in zahtevale, naj se kmetom ves krompir kar pobere. Modrejši so dejali, da bi imelo tako nasilno postopanje zelo slabe posledice, ker bi spomlad kmetje le toliko krompirja sadili, kolikor bi ga sami rabili. Tudi je cena krompirja v primeri z drugimi krmili, katera mora kmet kupiti, zelo nizka. Neki kmečki večak je Dunajcem izračunal, da stane 100 kg krompirja njega čez 9 K. — Velika deputacija Dunajčanov z županom na čelu je šla k poljedelskemu ministru, da pojasni razmere. Minister jih je menda dobro potlačil, ker ob sklepu je prosil župan, naj vlada do spomladi preskrbi 6000 vagonov krompirja po ceni 8 K za Dunaj. Kje se bo krompir dobil, je seveda težje odgovoriti.

Kakor smo že zadnjič omenili, je najbolj koristno, da kmetje krompir doma porabijo za oblogo, da bomo imeli zadosti masti. Pomanjkanje masti je že zdaj prav občutno postalo. Navadno zabelo prodajajo na Dunaju 6 do 7 K kilogram, maslo se plačuje do 6 K. Vsi čutijo, da bodo letos debeli prešiči izredno dragi. Uradniki in druge osebe iz mest se vedno pogosteje obračajo na znance po deželi, da jim preskrbe kakega lepega prešička, ki naj se kar doma zakolje, zabela v Ljubljano pošlje, meso pa dobro posuši. To preskrbovanje za zimo je prav umesino. Po tej direktni zvezi se bi vse precej pocenilo. Opazujemo tudi, kako se množe klavci po deželi, ki okljejo prešiče ter meso in mast na razne kraje pošiljajo, ker je skoro povsod še enkrat dražje, kakor pri nas. Izdelajo se klobase in salami, katere je pač lahko prodati. — Gospodarji, nikar ne prodajajte prešičev, dokler niso debeli! Cena ne bo šla nazaj, ampak naprej. Prav umestno je tudi, če debele prešiče doma zakolješ ter napraviš zabelo in prekajeno meso. Dobil boš skoro še enkrat toliko za svoje živali. —

Dunajske mlekarne so prosile in dosegle zvišanje cen mleku na 34 v. za 1 l. Tudi cene masla gredo skoro vsaki teden naprej. Danes morajo mlekarne in vsi, ki mleko sprejemajo, za 1 liter mleka najmanj 18 v. plačati. Kar čudno je, ko se sliši, da v nekaterih krajih plačajo za 1 liter mleka 14 do 16 v. Veliko boljše je mleko doma podelati, kakor ga za tako ceno prodati.

Po Dolenjskem je napravila veliko škodo na ajdi slana. Turščice slana ni več do-

segla, ker je že prej dozorela, ajdo je pa splošno poparila. Dež jo je na nekaterih krajih pokrepčal in storil zrnje bolj jekleno, toda polovico pridelka je vendar šlo. Sicer je pa drugega žita toliko več, da se bo za eno leto že izhajalo.

Prav lep je tudi fižol. Mnogo ga bomo dali za vojake in meščane. — Najhujša bo pa letos zadrega zaradi čevljev. Usnja skoro gotovo ne bo zadosti za vse, ker ga že zdaj primanjkuje. Čevlje bomo morali imeti. Marsikdo se bo letos spomnil, da so še pred kratkim po deželi splošno nosili coklje. Napravil se je preprost podplat iz lesa, navadno iz bukovega, položila se je po podplatu kaka podloga, navadno iz sukna in se je našilo gori usnje; močna svinjina je najboljša. Ti čevlji imajo podobo šlap ali šolnov, in se kar nataknejo. Videl sem pa že tudi popolne čizme, ki se niso skoro prav nič od drugih razločevali. Take coklje so prav dobra obutev. Zakaj bi ne poskusili tudi pri nas? Svinjske kože so plačevali pred vojsko usnarji po 1 K kilogram, sedaj plačajo le 60 v. Več gospodarjev je že reklo, da po tej ceni kože ne prodajo. Veliko več vrže, če se napravijo doma kožne klobase, ki so prav dobra in močna jed. Toda še za jed je škoda dobre kože, ki se da lahko domačemu strojarju v stroj in porabi za usnje. Taki čevlji bi stali le par kron. Sicer res malo ropotajo, pa kdo se bo v sedanjih časih za kaj takega menil. Dekletom bi se coklje še prav posebno podale. Prav dobre coklje je prejšnja leta izdeloval L. R. Holfeld na Češkem, Georgswalde.

Na Štajerskem imajo kmetje velike težave z uradi. Kakor kaj prodaja, je naznanjen in obsojen. Kazen znaša navadno 100 do 1000 K. Vsled tega je pa na semnjih živine vedno manj. Kmetje pravijo, da naj po mestih krompir in zelje jedo, kakor ga morajo sami.

Dne 27. septembra je bilo na Dunaju 3455 govedi na prodaj. Plačevali so voli: Ia 300 do 332, IIa 270 do 290, IIIa 240 do 260; krave 224 do 270. — Kakor se kaže, je nevarnost vedno večja, da nam govedi zmanjka.

Prešičev je bilo 28. septembra na Dunaju 6744. Plačevali so debele: Ia 530, IIa 520 do 528, IIIa 315 do 515. Prašiče za meso: Ia 420 do 440, IIa 400 do 416, IIIa 300 do 396. Ti kratki podatki so za nas silno važen nauk: debelste prešiče, dokler morete. Če ni mogoče vseh dobro izpitati, je boljše nekaj popred prodati in potem druge toliko bolj nagnati.

Posvet o važnih gospodarskih vprašanjih.

Izredne razmere, v katerih se nahaja Kranjska kot vojno ozemlje, so povzročile tudi razne izredne težkoče. Deželni odbor, ki je od začetka s skrbjo opazoval ta razvoj, je dosegel sedaj, da se je po naročilu dunajske centralne vlade sklical pri kranjski deželni vladi posvet, pri katerem so prišla v razgovor zelo pereča vprašanja. Ko je vlada razložila razne odredbe, ki so izšle zadnji čas, so se zastopniki deželnega odbora izrekli z vso odločnostjo zoper sedanj način, kako se dobavlja živina, seno in slama za vojsstvo in so zahtevali, da se naj dobavlja le potom prostekupčije, in sicer slama in seno le potom Gospodarske zveze, živina pa po

vnovčevalnici, tako da odpade sedanje oddajanje po občinah in se župani oproste tega hudega bremena. Zastopniki vojaštva so se izjavili, da njim gre le za to, da imajo z vso gotovostjo vedno potrebno število živine na razpolago. Dalje so se izjavili zastopniki dežele za odpravo maksimalnih cen za živino in so navajali zglede iz drugih dežel. Zastopniki vojaštva so vzeli te težnje na znanje. Prešičev si bo vojaštvo nabavilo le primeroma malo, tako da s te strani ne grozi nevarnost, pač pa se je priznala potreba, da se cene za živo težo pri prešičih spravijo v sklad s cenami drugod, in zlasti s cenami masti in špeha. Potem so prišli v razgovor razglasi raznih okrajnih glavarjev, in zastopniki dežele so zahtevali, da se naj določitev cen po posameznih okrajih opusti; če se izkaže potreba, naj uredi te stvari deželna vlada po zaslišanju kmetijskih strokovnjakov in prizadetih krogov. Ljubljanska mestna občina je prosila, da se ji ne le ves litijski, ampak tudi krški, novomeški in črnomaljski politični okraj izroči za izključno dobavo jajc mestnemu magistratu. Zastopniki dežele pa so zahtevali, da se naj tudi onih pet dolenskih okrajev, ki so sedaj za dobavo jajc zavezani ljubljanskemu mestu, te zaveze oprosti, ker se s to naredbo kurijereja in produkcija jajc trajno slabi. Vlada je izjavila, da ima mestna občina dolžnost, prevzeti iz omenjenih sodnih okrajev vso razpoložljivo množino jajc in da se ima držati doslej navadnega načina pri nabiranju. Glede mleka je prišla v razgovor kriza, ki je zadela mlekarstvo. V tem oziru se bo takoj ukrenilo potrebno, da bodo mogle mlekarne zopet delovati.

Zastopniki dežele so krepko zastopali edino pravo stališče, da se mora naš kmečki stan varovati, ker na njem sloni tudi za bodočnost vsa naša prehrana. Mi moramo prihodnje leto tudi še živeti, in ko nastanejo redne razmere, bo treba ogromnih svot, da se naši hlevi zopet napolnijo. Da se kmečki stan okrepi, je najbolj v interesu mestnih konsumentov, kajti če kmet ne bo imel dovolj blaga postaviti na trg, bo trpel ravno meščan. Zato ni prav, če se kmetu zavida, ako spravi par stotakov v hranilnico, ker je kravo prodal. Pomisliti treba, da sedaj krave nima, in zato tudi ne mleka in teleta, in to je bolj važno, kakor nekaj sto kron! Res dobi kmet denar za seno, a zato pa tudi živino odprodaja. Če bo vlada upoštevala zelo umestne nasvete, ki jih je dobila od najbolj poklicane strani, je upati, da se marsikaj obrne na bolje, kar je doslej dalo povod raznim pritožbam.

Kmetovalci pozori!

Od deželnega kulturnega urada smo sprejeli sledeča pojasnila:

Maksimalna cena za krompir letošnjega pridelka. Z ministrsko naredbo z dne 23. septembra t. l. so se določile maksimalne cene za krompir letošnjega pridelka v celi Avstriji, veljavno od 1. oktobra t. l., in sicer posebej za prodajo na debelo in posebej za prodajo na drobno. Tudi so posebej določene cene za krompir za jed in posebej za krompir za krmljenje in za obrtne namene. **Krompir za jed** je tisti, ki je dobro užiten, dobre kakovosti, prebran, ter brez drobiža. **Krompir za krmljenje** je pa tisti, ki se ne prebira z roko, je med njim ves drobiž in se ga drži navadno precej prsti, zato gre pri tem blagu kupcu po ministrski naredbi 5% na dobro. Temeljna cena na debelo za prebrani krompir za jed, je določena na 8 K za q (100 kg), za prebrani krompir za krmljenje pa na 7 K. Na Kranjskem in istotako na Štajerskem in Koroškem, je dovoljeno k tej ceni pribiti še 1.50 K in na Goriškem 2 K za 100 kg. Na Kranjskem in v omenjenih deželah je torej temeljna maksimalna cena na debelo 9 K 50 h, oziroma na Goriškem 10 K za krompir za jed in 1 K nižja za krompir za krmljenje. Ta cena pa velja le za mesec oktober in november, ker v poznejših mesecih narašča po spodaj navedenih stopinjah. **Prodaja krompirja na debelo je le takrat, kadar se ga skupaj proda več kakor 10 q** (več kakor 1000 kg naenkrat). Pri nas imamo večinoma majhne kmetije in bodo torej posamezni posestniki večinoma prodajali naenkrat le množine do 10 q (1000 kg); za take množine pa velja **povišanje maksimalnih cen za 40 odst.**, razen če deželna vlada v slučaju potrebe določi v tem okviru različne stopinje poviška za različne krompirjeve vrste. Poudarja se pa, da je na Kranjskem 90 odstotkov pridelka ene in iste vrste (onejidovec) in tedaj pri nas potreba za tako stopnjevanje strokovno ni dana.

Ker so maksimalne cene za krompir stopnjujoče določene za čas od meseca oktobra t. l. do maja 1916, zato veljajo **maksimalne cene pri prebranem krompirju za jed ob nadrobni razprodaji**, to je množinah do 1000 kg na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem sledeče: meseca oktobra in novembra 13 K 30 h, decembra 14 K, januarja 14 K 28 h, februarja 14 K 70 h, marca 15 K 40 h, aprila 16 K 10 h, maja 17 K 50 h.

Pri prodaji na debelo (nad 1000 kg skupaj) so pa maksimalne cene v navedenih deželah sledeče: oktobra in novembra 9 K 50 h, decembra 10 K, januarja 10 kron 20 h, februarja 10 K 50 h, marca 11 kron, aprila 11 K 50 h, maja 12 K 50 h.

Vse navedene cene veljajo na dogovorjenem kraju oddaje blaga, tako da na primer zadenejo prodajalca vsi stroški dovoza, če je oddaja dogovorjena na železniški postaji.

× × ×

500 milijonov pudov žita čaka na izvoz v Sibiriji, ker ga ne morejo spraviti na ruski trg. Prevozna sredstva so pre-

obložena, voda deloma že zamrznjena. Edina železnica je oddana le za vojne namene. Pud ovsa stane v Sibiriji 5 kopejk, v Petrogradu ga pa ni dobiti niti za tri rublje. (1 pud je 40 ruskih funtov, nekaj čez 16 kg.)

× × ×

Mali zimski pedic (zavijač, zemljemerka, geometra brumata, Cheimatobia brumata).

Od leta do leta se množe pritožbe Vipavcev in sadjarjev iz drugih krajev, kako neizmerno škodo jim delajo vsako pomlad »mere«, to so gosenice malega zimskega pedica. Ta mrčes obje do golega brezštevila sadnega drevja zlasti češenj, ki so ponekodi najboljši vir dohodkov in tako popolnoma ugonobi pridelek tistega leta, poleg tega pa oslabi drevje tako, da niti drugo leto ne more dati rednega pridelka, ko bi imelo tudi mir pred škodljivcem. Škoda, ki jo povzroči mali zimski pedic vsako leto samo na Vipavskem, znaša precej tisočakov, ki bi se pa dali rešiti razmeroma lahko. Iz naslednjih vrstic bo pazljivi bralec lahko spoznal škodljivca in se natančno poučil, kako se uspešno zatira.

1. Kakšen je pedic, kako živi in kako škoduje.

Mali zimski pedic je nočni metuljček. Samec je popolnoma razvit, kakor metulji sploh, samica pa ima namesto kril le štiri kratke izrastke (krnasta krilca) in vsled tega ne more letati. Zato pa ima tri pare prav krepkih nog, da lahko izvrstno teka.

Ta metuljček se prikaže pozno jeseni, oktobra in novembra, navadno potem, ko nastopijo prvi jesenski mrazovi; videti ga je včasih celo decembra in januarja. Podnevni ždi na drevju v razpokah in po vejah, kjer ga prav težko zapazimo. Šele o mraku se zgane in tedaj letajo samci po zraku, samice pa takoj, ko zapuste bubo, tekajo po zemlji do prvega sadnega drevesa in plezajo po deblu navzgor. Ko se na deblu oplode, samci kmalu potem poginejo, samice pa nemudoma hite dalje na vrh in odlože med popje kakih 250 jajčec v kupčkih po 20 do 40 skupaj. Najljubše so jim češnje in jablane, v sili pa tudi drugega drevja ne zametajo.

Vso zimo ostanejo jajčeca med popjem in ker so zaodeta z močno kožo, jim ne pride do živega najhujši mraz. Na spomlad, ko začne popje brsteti in zeleneti, izlezejo iz jajčec goseničice, ki so dorastle do 2 in pol do 3 cm dolge. Tudi gosenice se zelo razlikujejo od drugih svojih sorodnic. Vse druge gosenice imajo navadno po šestnajst nog in lezejo tako, da se truplo pomika po podlagi, ne da bi se kaj privzdigovalo. Pedic pa ima samo pet parov nog, in sicer tri pare spredaj, dva para pa na zadnjem delu života. Naprej se pomika na ta način, da se najprej trdno drži s sprednjimi nogami in zadnje noge prestavi tik za prve. Vsled tega se truplo skrivi navzgor. Sedaj prestavi prve noge zopet dalje, da se truplo zravna, za njim potegne zopet zadnje noge itd.; pravimo, da meri pedi, odtod ime pedic, mera itd. (lat. geometra.)

Takoj ko gosenica izleze iz jajčeca, zaprede malo perjčice razvijajočega se popja in ga objeda, in sicer ne na robu, ampak

perjiča se loti na ploskvi in ga preluknja. Ko gosenice doraščajo, razjedajo listje popolnoma, da ostanejo sami peclji. Tudi cvetlje jim gre v slast. Kjer se zelo razplode, objedo drevje prav do golega in s tem ne uničijo samo vsega pridelka, ampak neznansko oškodujejo tudi drevje. Ko se med tem gosenice večkrat leve, dorastejo in se naposled tje meseca junija ali julija spuste po pajčevinasti niti na tla pod drevo. Tu se zarijejo plitvo v zemljo in se zabubijo. Celo poletje, do pozne jeseni ostane buba v zemlji in šele od oktobra do decembra prodere iz nje na dan metuljček, kakor je bilo povedano spočetka.

Predvsem praktičen sadjar ne sme pozabiti, da živi škodljivec čez poletje plitvo v zemlji pod drevjem v podobi bube (mešička), in da šele proti koncu oktobra pride na dan v podobi krilatih samcev in nekrilatih samic, ki lezejo po deblu v vrh sadnega drevesa, in zalegajo med popje jajčeca, iz katerih se napomlad izvale gosenice — pedici.*

*) Kako pedice uspešno zatiramo — prihodnjč.

Tedenska pratika.

8. oktobra.

1. Sveta Brigita, vdova, varihinja Švedije, je bila švedskega kraljevskega rodu. Rojena je bila leta 1302. V desetem letu je slišala pridigovati o Kristusovem trpljenju in to jo je močno ganilo. Ponoči se ji je prikazal Zveličar, obložen s težkim križem in s krvavim obrazom. Brigita, takrat še otrok, ga je sočutno vprašala, kdo ga še zdaj tako trpinči. Zveličar pa ji odgovori: »To mi napravljajo tisti, ki me zaničujejo in so v grešnosti zakrknjeni, ne meneč se za mojo milost.« — Pozneje se je omožila s plemenitim možem Ulom, ki je na stara leta z njenim privoljenjem stopil v cistercijski samostan v Alvasteru. Ena izmed njenih hčera — sv. Katarina — se čisti kot svetnica dne 22. mesca. Sv. Brigita je romala v Rim in v Jeruzalem; ustanovila več samostanov in slovi za voljo svojih »Prikazni«, ki jih je imela in opisala. Umrila je leta 1373, v starosti 71 let, papež Bonifacij IX. jo je leta 1391. prištel med svetnike.

2. Sv. Simeon, spozn.

Solnce v. 6. u. 09 m. — z. 5. u. 26 m.

Luna v. 5. u. 33 m. — z. 4. u. 49 m.

9. oktobra.

1. Abraham (hebr. ime pomeni: oče velikih narodov). Starozakonski oče Abraham je bil rojen v mestu Ur na Kaldejskem okroglo 2000 let pr. Kr. Gospod Bog ga je poslal na zahod, v deželo Kanaan. Tu je Bog poizkusil njegovo ljubezen na ta način, da mu je ukazal darovati kot klavščino lastnega sina Izaka. Abraham je ubogal brez obotavljanja, zato ga je Gospod blagoslovil in mu obljubil obilo potomstva in pa, da bo iz njegovega rodu prišel Odrašenik sveta.

2. Sv. Dionizij, škof v Parizu, je med 14. pomotniki. Glej 3. oktober.

3. Sv. Elevation.

4. Sveta Publja, opatica.

5. Sveta Damara.

Solnce v. 6. u. 10 m. — z. 5. u. 24 m.

Luna v. 6. u. 55 m. — z. 5. u. 10 m.

10. oktobra.

1. Sv. Francišek Borgija, spozn., spada k najbolj navdušenim misijonarjem 16. stoletja. — Francišek, sin plemenitega španskega rodu, je živel kot dvorjan na kraljevskem dvoru. Ko je umrla takratna španska kraljica Izabela, ki je slovela med sodobniki kot vzor ženske lepote, in so jo kmalu potem pripeljali v Granado, da jo ondi pokopljajo, si je želel Francišek še enkrat pogledati svojo lepo vladarico. A kako je osupnil, ko

je zagledal komaj nekaj dni mrtvo truplo kraljice vso črno in odurno. »Tako tedaj,« je vzkliknil, »mine vsa posvetna lepota in zvišenost?« In od tega časa se je odpovedal svetu. Leta 1550. je ustanovil v Rimu zavod za vzgojo misijonarjev (de propaganda fide); leta 1551. je bil posvečen za duhovnika, naposled pa je kot general jezuitskega reda skrbel za povzdigo npravnega življenja med duhovniki in med ljudstvom. Umril leta 1572.

2. Sv. Gereon, muč.

3. Sv. Pinit.

4. Sv. Evlampij in njegova sestra sv. Evlampija, umrla mučeniške smrti v Nikomediji. Solnce v. 6. u. 12 m. — z. 5. u. 22 m.

Luna v. 8. u. 20 m. — z. 5. u. 35 m.

11. oktobra.

1. Sv. Nikazij, škof.

2. Sv. Firmin, škof.

3. Sv. Gumar, sorodnik kralja Pipina.

4. Sv. Sarmet.

5. Sv. Tarat.

6. Sv. Brunon Veliki, nadškof v Kolinu ob Reni, rojen leta 925. kot sin cesarja Henrika I. Ptičarja in njegove žene sv. Matilde. Svetnik plemenitega značaja in vzornega življenja, umrl leta 965., star šele 41 let.

7. Sv. Ludovik Bertrand, misijonar iz dominikanskega reda rojen leta 1526. v Valenciji.

8. Sveta Placidija.

Solnce v. 6. u. 13 m. — z. 5. u. 20 m.

Luna v. 9. u. 46 m. — z. 6. u. 08 m.

12. oktobra.

1. Sv. Maksimilijan (lat. beseda pomeni: uljuden, blagonaklonjen), škof in muč. v Celju na Štajerskem, je uspešno podiral pogansko vero, zato je bil ob času cesarja Dioklecijana leta 308. v Celju obglavljen. Zraven sv. mučenika Viktorina, plujškega škofa, je sv. Maksimilijan posebni zaščitnik lavantinske škofije.

2. Sv. Serafin.

3. Sv. Edirtij v Raveni.

4. Sv. Valrid, škof na Angleškem.

5. Sv. Salvin, škof v Veroni.

6. Sveta Pelagija.

Solnce v. 6. u. 15 m. — z. 5. u. 18 m.

Luna v. 11. u. 09 m. — z. 6. u. 53 m.

13. oktobra.

1. Daniel (hebr. beseda pomeni: božja sodba), starozakonski prerok iz rodu Juda. Še mlad je bil z drugimi Judi vred od kralja Nabuhodonozorja odpeljan v Babilon v pregnanstvo. Tam je bil še s tremi tovariši vzgojen na kraljevskem dvoru. Kralju Baltazarju je razločeval tajne skrivene besede: »Mene, tekel, farez«, ki jih je pisala pri pojedini nevidna roka na zidu in napovedala konec babilonskega kraljestva, kar se je res zgodilo. — (Dan. 5. 1.) Vržen v levnjak je bil Daniel čudežno rešen. Daniel je razsvetljen od Boga marsikaj napovedal o prihodu Mesiju; posebno je znana njegova proroka o 70. tednih.

2. Sv. Karp (grška beseda pomeni: sadje), goreči učenec in prijatelj sv. apostola Pavla v Troadi. On je bil baje izmed 72 učencev Gospodovih in škof v Veroni.

3. Sv. Koloman, muč.

4. Sv. Edvard, angl. kralj, imenovan »Spoznavalec«, zidal cerkve, šole, samostane in bolnišnice, umrl leta 1004.

5. Sveta Florencia.

Solnce v. 6. u. 16 m. — z. 5. u. 16 m.

Luna v. 12. u. 22 m. — z. 7. u. 51 m.

14. oktobra.

1. Sv. Kalist, papež, muč. V mladih letih je bil suženj oskrbnika Karpofora v Rimu, pozneje je bil kot tak prodan v Sardinijo. Ko se je vrnil v Rim, je bil zavoljo svoje posebne pogumnosti in previdnosti postavljen za oskrbnika krščanskega podzemeljskega pokopališča ob apijski cesti. Po raznih doživljajih so ga naposled izvolili za naslednika sv. Petra. Kot papež si je pridobil neverljivega zasluga za blagor sv. Cerkve: zidal je svetišča in dobrotelne zavode, skrbel za sirote in uboge. Leta 223. je bil zavoljo svete vere kamnan in končno vržen v vodnjak.

2. Sv. Domicijan, škof.

Solnce v. 6. u. 18 m. — z. 5. u. 14 m.

Luna v. 1. u. 19 m. — z. 9. u. 04 m.

Najnovejše z bojišč.

Obsoško bojišče ima stik s francosko olenzivo. Že nekaj dni se ob gornji Soči blizu Tolmina hudi boji. — Ruski postanik v Sofiji je izročil bolgarski vladi ultimatum. Bolgarija je od 5. oktobra z Rusijo v vojnem stanu. — Veliki in hudi boji so bili 3. oktobra v Tirolah zlasti na lavaronskem oddelku in na Folgariji. Tu so napadali ves dan italijanski alpini in berzaglijeri. Boj je trajal do naslednjega jutra. Naši ohranili vse postojanke. Tu ob prelazu Tonale je bil odbit sovražni napad.

To in ono.

Počasi! Po nekaterih naših občinah, ki so precej blizu tolminskega bojišča, so raztrosili vznemirljivo novico, da se bo ondi ukazala izpraznitev. Najvišje vojno poveljstvo naznanja, da je to govorjenje brez podlage in da naj prebivalstvo mirno zaupa hrabrosti in moči naših branilcev. Trd in nepremostljiv obrambni zid bo napravila v hribih tudi zima, ki dela Italijanom že zdaj hude preglavice. — Namen vznemirljive govornice najbrž ni bil zloben; utegne pa pač toliko krstiti, da bi prebivalstvo dotičnih krajev ne bilo popolnoma nepripravljeno, ako bi se kdaj nenadoma kaj izpreverilo.

Za dobro stvar! Načelstvo »Slovenske Straže« vabi in prosi zlasti slovenske mladenke, da bi se zavzele za dobrodelno loterijo ter jo priporočale med svojci. Slovenski fantje opravljajo službo za domovino na bojiščih, dekleta naj izkažejo svoje domoljubje tudi s tem, da agitirajo za loterijo »Slovenske Straže«.

Vprašanja in odgovori.

M. R. v Zg. B. pri Cerkijah. V odbiti prošnji so Vam gotovo naznanili vzrok, zakaj se Vam je odrekla podpora. Menda zato, ker za svoje vojakov, ki spadajo k redni vojaški službi, v postavi ni določene nobene podpore. Edina ugodnost bi bila v tem, da bi Vašega sina oprostili, kar pa v sedanjih razmerah ni pričakovati.

Dobre knjige.

Kraljica sv. Rožnega venca v Pompejski dolini. Cena 20 vin. Založila Katoliška Bukvarna v Ljubljani. — Znano je iz cerkvene zgodovine, kako je molitev sv. rožnega venca že večkrat izprosila zmago krščanskim vojskam. Očiten zgled za to je zlasti pomorska bitka pri Lepantu dne 7. oktobra 1671. Rabo tolikokrat preizkušenega krščanskega orožja — molitve sv. rožnega venca — je posebno pospeševal Leon XIII. s svojimi okrožnicami. Tudi ta knjižica naj se širi med Slovenci in naj priporoča molitev sv. rožnega venca, ki tudi v današnjih hudih časih — če bo vztrajna — gotovo ne bo brez uspeha.

Novi brevir. Mala izdaja novega brevirja v obliki 48, (13½ × 81½ cm) je zopet na razpolago v Katoliški bukvarni v Ljubljani. Cena vezavi najfinjši šagrin, zlata obreza, 4 zvezki, znaša 47 K 60 v. Dobi se tudi izdaja v obliki 12, (17½ × 11 cm)

s prav jasnim tiskom. Cena 73 K 92 vin. Od novih proprijev je izšel dosedaj samo oni za ljubljansko škofijo.

Slovenski zemljevid Evrope, ki je izšel v zalogi Katoliške bukvarne, bo dobro služil tudi v šolskih sobah kot stenski zemljevid. Na platno nalepljen s palicami ve-lja samo 6 K 50 vin.

Grafenauer: Zgodovina novejšega slovenskega slovstva. I. del. Od Pohlina do Prešerna 2 K, vezan 2 K 80 vin — II. del. Doba narodnega probujenja. 6 K 20 vin., vezano 7 K 20 vin. — Grafenauerjeva slovsstvena zgodovina ne obsega le suhoparnega popisa raznih pisateljev in njihovih biografij, ampak posega globoko v sredino socialnega in s tem spojenega kulturnega razvoja slovenskega naroda.

Vojaške narodne pesmi za šolo in dom. Nabral in za dvo- oziroma triglasno petje postavil Anton Kosi. Cena 1 K. — Zbirka obsega poleg »Cesarske« še 25 samih prijetnih, zares narodnih vojaških pesmic. Triglasne pesmi so vse tako stavljene, da se lahko pojo tudi samo dvoglasno. Stavek je preprost, primeren značaju narodne pesmi. Nedvomno bodo po tej zbirki pridno segala šolska vodstva pa tudi vsi ljubitelji narodnega petja.

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Gradec, 29. sept.: 28, 67, 25, 17, 14.
Linc, 2. okt.: 61, 35, 22, 77, 50.

SKRIVALNICA.

Kje je postopač?

I. Šišenska mlekarina

išče večjo množino

m l e k a.

2023

VOLNO

ovčjo oprano in neoprano kupim vsako množino po najvišji ceni proti takojšnjemu plačilu, ter plačam vožnjo sam. Večjo množino pošljem potnika osebno prevzeti.

Veletrgovina **R. STERMECKI, Celje**
štev. 16, Štajersko. 1622

Za suhe gobe
2017
in
domačo semensko deteljo
je vedno najboljši kupec
Franc Pogačnik v Ljubljani, Dunajska cesta 36
nasproti mitnici.

— Proda se 15 mesecev stari —

konj.

Kupec naj se oglasi pri posestnici 2020

Olgi Cerjak v Artičah 22, pošta Brežica na Štajerskem.

Namizna jabolka

od 5 kg naprej à 30—60 vin. razpošilja po povzetju **A. OSET, p. Guštanj, Koroško**. Razpošilja se tudi vino jabolčnik, suhe češplje ter nova zdravilna kislá voda „Silva“ vreclec. 2035 2

Ovčjo volno

vseh vrst in vsako množino kupuje po najvišjih cenah: **J. GROBELNIK**,
Ljubljana, Mestni trg štev. 22.

Mlekarne na Notranjskem,

predramite se.

Podpisana trdka potrebuje večjo količino mleka. Ponudbe je poslati ekspresno, z označo cene, na

Središnja mlekarina Sušak Reka,
lastnik Povše Henrik. 2026

5 vinarjev

stane dopisnica, potom katere izvolite zahtevati moj glavni cenik s 4000 slikami, obsegajoč bogato izbero pripravnih predmetov za vsakdanjo rabo in darila; cenik se pošlje vsakomur zastoj in poštne prostó.

Prva tovarna ur JAN KONRAD,
o. in kr. dvorni založnik, Brúx št. 782 (Češko).

Pristne nikeln. žepne ure po 4-20 K, 5— K, V srebru 8-40 K, 9-50 K. Nikeln. budilka 2-90 K, ure s kukavico 7-85 K, ure z nihalom 9— K. Pošilja se po povzetju. - Neugajajoče se za- 572 menja ali denar nazaj.

Hranilnica kmečkih občin

Dunajska cesta št. 38
v hiši Zadrúžne Zveze

v Ljubljani

Nasproti „Bavarskemu dvoru“ v bližini mitnice

□□□□□□□□□□ — Usanovljena leta 1911. — □□□□□□□□□□

Hranilnica kmečkih občin sprejema in obrestuje hranilne vloge po

4 1/2 %

Rentni davek plačuje iz svojega. — Vložne knjižice drugih denarn. za-

vodov sprejema kot gotov denar ter se obrestovanje ne prekine. —

Hraniln. kmečkih občin v Ljubljani je pupilarno varen zavod, v katerega nalagajo c. kr. sodišča denar mladoletnih. Njeno poslovanje je pod nadzorstvom posebnega komisarja kot zastopnika c. kr. dež. vlade v Ljubljani. Posojila daje na zemljišča, občinam in korporacijam na amortizacijo.

Druporočamo

*kolinsko kavino primes
v korist obmejnim Slovencem!*

Ponujajte

Želod

Kolinski tovarni v Ljubljani.

1 steklenica 20 vinarjev. Naročila po povzetju.

Ako naročite
in to nemudoma storite,
1 srečko avstr. rdečega križa, 1 srečko ogrskega rdečega križa, 1 srečko budimpeštanske bazilike, 1 dob tni list 3% zemlj. srečk iz leta 1880, 1 dobitni list 4% ogrskih hip. srečk iz leta 1884. (Mesečni obrok za vseh pet srečk ozir. dobitnih listov samo 5 kron 12 žrebanj vsako leto, glavni dobitki 630.000 kron)
dobite igralno pravico do dobitkov ene turške srečke v znesku do **4.000 frankov popolnoma zastoj!**

Poaslina in igralni načrt pošilja brezplačno: Srečkovno zastopstvo 12, Ljubljana.

SUKHO PERILO OBLEKE ČEVLJE OŠTANKE

In razno blago pošilja po najnižjih cenah Jugoslovanska razpošiljalna
R. STERMECKI v Celju štev. 305, Štajersko.
Zabtevajte zastojni cenik s slikami čez tisoče stvari. Pri naročilih iz Amerike, Nemčije in Balkana treba denar naprej poslati.

4 kg kave
najboljša zmes, žgana in prirejena za porabo.
franko po povzetju
T. J. Fels, R 11'90
Trst.
1913

Kupim
vsako množico proti takojšnjemu plačilu: Svisko masl, noravro slasično, kuhano maslo, nestaro sveže maslo, posušeno hrške, jabolka, češnje, zelje, kašo, krompir, slivovko, tropimovec, brinjevoe (naravno) pomidite Franu Grom v Trstu
Via Benvenuto 3.

O nekdanj že so 1758
mengeške peči
priznana najboljša. — **IVAN GREGORC,** tovarna peči v Mengšu (pri Kamniku).

Proti okuženju
se je treba sedaj še posebno varovati, ker nastepa o' vas-kojako nalezljive bolezni, kot škriaticca, kose, osepnice, kolera, legar. — Vseled tega
naj se vporablja
povsod, kjer se take bolezni širijo, dobro razkuzevalno sredstvo, katero naj bude v zalogi v vsakem gospodinjstvu. Najboljše razkuzevalno sredstvo sedaj osti je glasom raziskovanj prof. Löffler, Liebreich, Proskauer, di Vester, Vas, Pfeifer, Vertun, Pertik i. dr. nedvomno

LYSOFORM
ki je brez duha, nestrupen in cenen in se ga dobi v vsaki lekarni in drožeriji za ceno 90 vin. za izvirno steklenico (selena stekla). Učinek Lysoforma je točen in zanesljiv, vseled česar ga zdravniki priporočajo za razkuzevanje boln. postelj, za izpiranje ran, oteklin, irigatorjev in za protiseptično obvezo. 1465

Lysoformovo milo
je fino toaletno milo, ki vsebuje Lysoform in učinkuje pro-septično. Vporablja se lahko tudi pri najbolj občutljivi koži, celo pri otrocih. Stori kožo mehko in prožno in razširja jako dober duh. Zadostuir enkratni poskus in bodele zalem vedno vporabljali to izvrstno milo, ki je drago le na videz, pri vporabi pa zdrži dolgo časa. Cena mila znaša K 1'20.

Lysoform s poprovo meto
je močno protiseptična ustna voda, ki odstrana siah duh in beli zobe in jih varuje. Vporablja se tudi lahko pri katarah vratu, kašlju in nahuodu za grgranje po zdravniškem navodilu. Zadošuir par kapljic na kupico vode. Izvirna steklenica stane 1 krono 60 vin., na prodva v vsaki lekarni in drožeriji. — Zanimivo knjigo pod naslovom 'Zdravje in razkuzevanje' pošlje zastoj in poštnine prosto

Kemik Hubmann, referent Lysoformwerke, Dunaj XX., Petraschgasse 4.

Priporočamo cenjenemu občinstvu edino domačo tvrdko
IGN. VOK
špecialna trgovina šivalnih strojev in koles.
Ljubljana, Sodna ul. 6,
katera ima po ugodnih cenah in obrokih od strokovnjakov priznano najboljše šivalne stroje v Evropi in to so »PFAFF« v veliki izbiri in zalogi. 1830
Peuk o vazenju vsak čas brezplačno. Pridni posredovalec se iščejo.

Kako pozno je sedaj?

tako se sliši mnogokrat popraševati ljudi, kateri pač imajo uro v žepu ali na steni, ampak svoji lastni uri ne verjamejo, ker te je slaba, netočna, vedno stoječa bazar ura. Kdor nasprotno ima Suttnerjevo uro, ve vedno natanko, kako pozno je.

- Št. 600 Zepna ura z radijem, ki se ponoči sveti K 8-40
410 Nikel.-anker-Roskopf ura " 4-10
705 Roskopf ura, kolesje v kam-nih tekoče " 5-90
719 Srebrna rem. ura " 7-80
720 Srebrna cilinder rem. ura " 9-70
1450 Bela kovinasta verižica " 2-80
nikelnasta " 1-
916 Srebrna verižica " 3-20
89 Double zlata verižica " 5-90

Velika izbira ur za gospode in dame, verižice, prstane, broške, obeske, zapestnice, zavratne verižice, uhane, blago v zlatu in srebru, namizna orodja, daljnogleda itd. v velikem ilustrovanem

ceniku z mnogimi podobami katerega zahtevajte zastoj in poštnino prostega.

Razpošilja se po povzetju ali pa če se denar vnaprej pošlje. Neugajajoče zamenjam. Vse ure so natančno preizkušene.

Lastna tovarna ur v Švici
W. SUTTNER samo y Ljubljani št. 1
1203 Nima nobene podružnice.

Ustanovljeno leta 1893. Ustanovljeno leta 1893.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

reg.strovana zadruga z omejenim jamstvom
sprejema in obrestuje hranilne vloge po

Rentni davek plačuje iz svojega. **5%** ljanje denarja na razpolago brezplačno položnice poštne hranilnice.
Zunanjim vlagateljem so za poš-

Zadruga dovoljuje posojila v odsekih na 7 1/2, 15 ali 22 1/2 let, pa tudi izven odsekov proti poljubno dogovorjenim odplačilom. — Dovoljujejo se ranžijska posojila proti zaznambi na plačo in zavarovalni polici ali proti poroštvu. Prospekti na razpolago.

Društveno lastno premoženje znaša čez 600.000 K. Deležnikov je bilo koncem leta 1913 2492 z 17406 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6,788.340 K.

Načelstvo:
Predsednik: **Andrej Kalan**, prelat in stolni kanonik v Ljubljani.
I. podpredsednik: **Ivan Sušnik**, stolni kanonik v Ljubljani.
II. podpredsednik: **Karel Polak ml.**, tovarnar v Ljubljani.
Člani: **Fran Borštnik**, o. kr. profesor v p. v Ljubljani; **Ignacij Zaplotnik**, katehet v Ljubljani; **Ivan Dolenc**, o. kr. profesor v Ljubljani; **dr. Jožef Gruden**, stolni kanonik v Ljubljani; **Anton Koblar**, dekan v Kranju; **dr. Jakob Mohorič**, odvetniški kandidat v Ljubljani; **dr. Fran Papež**, odvetnik v Ljubljani; **B. Remec**, ravnatelj trg. sole v Ljubljani; **Anton Sušnik**, o. kr. gimn. profesor v Ljubljani; **dr. Viljem Schweitzer**, odvetnik v Ljubljani; **dr. Aleš Ušeničnik**, prot. bogoslovja v Ljubljani; **Fran Verbič**, o. kr. gimn. prof. v Ljubljani.

Nadzorstvo:
Predsednik: **Anton Kržič**, o. kr. profesor in kanonik v Ljubljani. — Člani: **Anton Cadež**, katehet v Ljubljani; **Ivan Mlakar**, profesor v Ljubljani; **K. Graber**, o. kr. št. rač. official v Ljubljani; **Avguštin Zajc**, o. kr. rač. revident in posestnik v Ljubljani.

